

CD's

OUDE heer Johann Sebastian Bach schreef omstreeks 1731 zijn eerste 'klavieroefening' BWV 825-830 in Leipzig. Een anonieme Franse tijdgenoot liet ons een getuigenis na van een opvoering ervan in het Kaffeehaus Zimmermann. Dat is een nog steeds bestaand pand op de benedenverdieping van het stadhuis van deze Oost-Duitse stad.

De partita's voor klavecimbel waren toen al een tijdje gecomponeerd en afzonderlijk uitgegeven, maar in 1731 bundelde Bach ze in één handige uitgave. Voor- en tegenstanders lieten van zich horen. Zo klonk de kritiek dat de partita's moeilijke werken waren, met een ingewikkelde schrijftuur die geen mens zomaar van het blad kon spelen. Maar zijn deze zogenaamde minpunten ook juist niet een aanduiding van de buitengewone kwaliteit van de partita's?

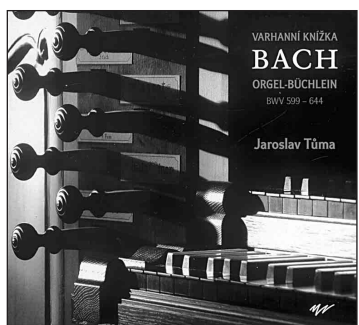
Bach vulde inderdaad geen balboekje met vrolijke dansjes, hoewel dezelfde anonieme tijdgenoot in een brief optekende dat het bij hem kriebelde om te dansen, toen hij Bach hoorde spelen. Neen, dit is een uitgebalanceerd programma van dansstukjes die de componist uitmuntend arrangeert en volgens de regels van het contrapunt bewerkt, zodat het geijkte schema dat Bach van zijn voorganger Johann Kuhnau pikte (prelude, allemande, courante, sarabande en gigue) helemaal niet overkomt als een keurslijf.

Onder de vingers van een geniaal componist wordt zelfs de moeilijkste muziek kneedbaar. Bovendien speelt Bach ook met de tonaliteit waarin de partita's zijn gesteld: telkens een graadinterval hoger of lager. Het zou ons te ver voeren om alles uit de doeken te doen, maar wie de moeite doet om de uitleg van klavecijnist Pascal Dubreuil in het tekstboekje bij de cd's te lezen, merkt hoe subtiel Bach de luisteraars doorheen zijn labyrint van klanken heeft willen leiden.

De componist haalt ook grapjes uit, want loodste het getal 41 in de structuur van deze werken binnen. Hij was 41 toen zijn bundel verscheen en als je de letters van zijn naam cijfers geeft (B=2 enzovoort) kom je op 14 uit, ofte 41 omgekeerd... Al die weetjes zouden ons van de muziek kunnen afleiden, ware het niet dat Pascal Dubreuil een heel knap klavecimbelspel in de vingers heeft. De partita's moet je niet beluisteren in één ruk. Beperk u tot een stuk per luisterbeurt, en dan staat deze dubbel-cd gegarandeerd borg voor lang luisterplezier. (JC)

Johann Sebastian Bach, Partitas. Clavier-übung I, BWV 825-830, door Pascal Dubreuil (klavecimbel), 2 cd's, Ramée (distributie Coda), RAM 0804, 29,40 euro.

BACH was al bij de aanvang van zijn carrière, aan het hof van Weimar, begonnen met een collectie orgelkorallen op te tekenen, waarmee hij hoopte 'beginnende orgelisten' van dienst te zijn. Eigenlijk had hij gedacht aan een bundel met een 160-tal nummers, maar uiteindelijk strandde hij op 46. Of 45, want het koraal *Liebster Jesu* heeft hij zelfs twee keer bewerkt.

In de lutherse kerkdienst zijn koralen uiteraard heel geliefd, maar Bach was in de loop der jaren ook met heel andere dingen bezig. Het zij zo. Van het 'orgelboekje' bestaan er zeer vele uitvoeringen en enkele puike opnamen. Behoorlijke en hele goede.

De versie van de Tsjechische orgelist Jaroslav Tuma, die we al kenden van zijn pianofortevertolking van het werk van Anton Rejcha, behoort tot de laatste categorie. Want het is niet omdat het korte werkjes zijn, dat ze er makkelijker om worden. Bach's miniaturen zijn als kostbare sieraden. Soms glimmen ze teder en duister als de natuurparel die Vermeer voor zijn meisje schildert, en soms is het een en al stralend licht van een grote lichter.

Het is dan ook een hele opgave om deze stemmingswisseling te laten aanvoelen en de luisteraar inzicht te bieden in de typische symboliek die past bij de barokmuziek. Bij Bach komt hierbij ook steeds het persoonlijke geloof dat al zijn kerkmuziek doorgloeit: onmiskenbaar spreekt alles van zijn intieme omgang met 'mijn Jezus'. Dat Jaroslav Tuma al deze facetten tot in de puntjes beheerst, maakt deze opname hoogst aantrekkelijk. (JC)

Johann Sebastian Bach, Orgel-Büchlein. BWV 599-644, door Jaroslav Tuma op het nieuwe orgel (2004) van de Sankt-Peterskirche in Bruchsal, Arta records (distributie Laval) F10156, 18 euro.

Het wekelijkse aanbod boeken, cd's en dvd's in *Kerk+Leven* is ook te raadplegen en te bestellen via het *Mediacenter* op de website www.kerknet.be.

RETRAITE IN JAPAN

BART Stouten is dichter en producer bij Klara, waar hij in de vooravond het programma *De Tuin van Eden* presenteert. Het is een mix van klassieke en andere muziek, door Stouten aan elkaar gepaard met flarden poëzie, reïsheringingen, pareltjes levenswijsheid... Bij Averbode publiceert de radioman een dagboek met daarin het relaas van een retraite in een Japans boeddhistisch klooster.

Aan dat verhaal gaat ook een periode vooraf, waarin de presentator vooral kunst en cultuur spiritueel tracht te ontcijferen en worstelt met zijn eigen levenssituatie. De voortijdige dood van zijn ouders en zus krijgen daarbij een plaats.

Stouten is klaarblijkelijk een zoeker, en ook het geloof krijgt een uitdrukkelijk plaats in zijn pelgrimstocht. Hij schrijft: „Geloven is voor mij vooral geloven in de opstanding, je geloof beleven als een herhaalde ontmoeting met de Verrezenen. Ik denk dat je, in strijd met de rationaliteit van onze hedendaagse cultuur, je geloof kan baseren op een wonder. Over dat wonder kan ik niet praten. Het doet zich in elk leven in een andere gedaante voor.” (EDS)

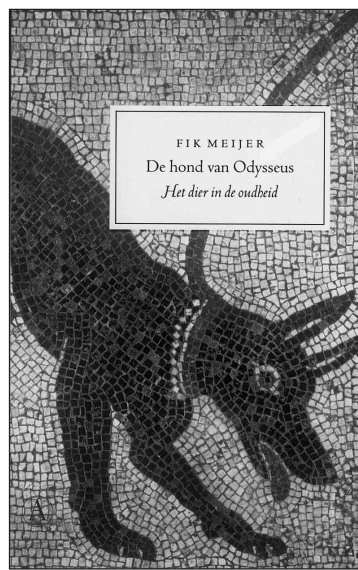
Bart Stouten, Het ware Eden, Averbode, Altiora, 2009, 133 blz., 16,95 euro, ISBN 978 90 317 2728 5.

RECHTEN VAN DIEREN

WIE MEENDE dat de strijd voor de rechten van dieren iets van de laatste jaren is, vergist zich. Al in de oudheid kwamen denkers en schrijvers op voor het dier, en sommigen achtten het zelfs bijzonder hoog. Fik Meijer, kenner van de oudheid, ziet in het verhaal van Odysseus een sleutelpassage opduiken. Wanneer de Griekse held na twintig jaar omzwervingen eindelijk thuiskomt, is zijn stokoude hond Argos de eerste (en ook de enige) die hem herkent. Honden en paarden stonden bij onze antieke voorvaders hoog aangeschreven.

Natuurlijk beschouwden de meeste mensen in de oudheid dieren als wezens die ze konden gebruiken, maar er zijn ook heel wat verhalen bekend van paarden die door de populaire wagenrennen uitgroeiden tot lievelingen van het publiek. Meijer haalt evenwel Griekse filosofen aan die betoogden dat dieren, net als mensen, een ziel hadden. De meest uitgesproken pleitbezorger van het dierenwelzijn was de Romein Plutarchus, die van mening was dat de mens slechts heel uitzonderlijk vlees mocht eten, en als er dan toch een dier moest worden geslacht, dat diende te gebeuren met respect en zonder onnodig pijn te veroorzaken. Dieren kweken om ze op te eten was uit den boze. Dierenrechtenfans van Gaia beschikken dus over oude papieren. (EDS)

Fik Meijer, De hond van Odysseus. Het dier in de oudheid, Athenaeum/Polak & Van Gennep, Amsterdam, 2009, 151 blz., 12,50 euro, ISBN 978 90 253 6434 2.

EN DE OORLOG BLEEF WOEDEN

WIE ONDER ons leerde niet dat de Eerste Wereldoorlog eindigde met de wapenstilstand op 11 november 1918? Die opvatting blijkt toch niet helemaal correct, zo besluit althans ondergetekende na lezing van het boek *Wereldbrand*. Auteur Anthony Read verdiept zich immers in de twaalf maanden die volgden op de beroemde novemberdag. Zijn besluit: in 1919 stond de wereld aan de rand van een algehele communistische revolutie.

Na 11 november 1918 werden de meeste soldaten immers niet meteen gedemobiliseerd. De meeste legertroepen bleven paraat. Eerst in het Duitse leger ontstonden communistische soldatenraden, die in opstand kwamen. In heel Europa sloten soldaten en arbeiders zich aan bij een bolsjewistische beweging. Het scherpst was dat duidelijk in Berlijn, waar Rosa Luxemburg en Karl Liebknecht een heuse staatsgreep planden. Niemand minder dan Winston Churchill, destijds minister van Oorlog en Luchtvaart in de Britse regering, was zowaar van mening dat de geallieerde troepen, werkloos sinds de overwinning op de Duitse keizer, moesten optrekken naar Rusland, waar Lenin in oktober 1917 aan de macht was gekomen, om er orde op zaken te stellen.

Zelfs in de Verenigde Staten stak het revolutionaire virus de kop op. De tegenmaatregelen vanwege de Amerikaanse overheid waren wreed. Van communisme verdachte inwijkelingen werden zonder pardon op een schip richting Rusland gezet. In verschillende landen lieten tienduizenden het leven. Als tegenreactie op de dreigende revolutie ontstond in Italië en Duitsland een beweging die uitdrukkelijk en met geweld links bevocht. Een generatie later had de wereld af te rekenen met die bruine machtswellust. (EDS)

Anthony Read, Wereldbrand. 1919 en de strijd tegen de bolsjewieken, Balans, Amsterdam, 2008, 429 blz., 22,50 euro, ISBN 978 90 5018 897 5.

